List 25.

Tečaj XVI.

NOVICE

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 23. junija 1858.

Letni zbor c. k. kmetijske družbe.

(Dalje.)

Dr. Bleiweis je govoril potem, kako dobro bi bilo, ako bi se vsako leto ali pa vsaj vsake dve ali tri leta napravljale razstave mnogoverstnih kmetijskih pridelkov, kakor so jih začele napravljati tudi nektere druge kmetijske družbe.

Rekel je, da korist takih razstav je očitna kot beli dan, ker take razstave dajo lepo viditi, kaj vse se prideluje domá; one nam pokažejo, kje se prideluje to in uno žito, ta in uni sad najlepši; po njih se razglasijo dobri in lepi pridelki kakega sicer malo znanega kota naše domovine; zvé se tedaj po njih, kje se najlepše seme tega in unega dobiti more, in kupčija se po vsem tem poživi.

„Pa kaj bomo na dolgo in široko razkladali korist in dobiček takih razstav in takih ogledov“ — je rekel doktar na dalje — „opomnim le naših sadnih razstav, od kterih je vsakemu znano, kako so pospešile sadjorejo in obudile ljubezen do nje.“

Pervo vprašanje je: kaj naj bi se dajalo v take razstave? Odgovor: Vse kar naša domača zemlja na polji, na vertih, na senožetih, v nogradih in gojzdih rodí in kar se iz teh pridelkov še posebej izdeluje; tudi kmetijske mašine in orodja. Živino na ogled postavljati bi sicer tudi koristno bilo, — al take razstave so težavniše zavoljo prostora, strežbe itd., in naj bi se za zdaj še opustile. Srečkanje ali loterija naj bi se pa, kakor na Dunaji, tudi pri tej razstavi naredila.

Drugo vprašanje je: kje naj bi se napravljale te razstave? Najpripravniši kraj za nje je veliki vert kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Tretje vprašanje je: kdaj naj bi bile take razstave? Ker bi se s takimi razstavami sklepala tudi sadna razstava, bi utegnil čas češpljevega ljubljanskega sejma (v drugi polovici mesca septembra) najugodniši biti.

V vsem tem — je rekel govornik — bi utegnil slavni zbor z menoj edinih misel biti, — al sedaj pride še drugo vprašanje: kdo bo stroške razstave plačal? — Kdo drug kot kmetijska družba. Pa ta nima toliko dnarja, da bi vse zmogla, kar bi za napravo razstavnega poslopja in za mnogo druzega potreba bilo? Res je, da družba mora na več strani svojo mošnjo odpirati in, kakor smo slišali, celó dunajska razstava ji je, da je rešila dobro ime domovine svoje, prizadjala veliko stroškov. Vendar mislim, da stroški za domačo razstavo bi ne bili presilni, in tudi ne rečem ne, naj bi slavni zbor že danes sklenil, da koj jutri mora razstava biti. Moj nasvet je le: Naj slavni zbor danes izreče, da za dobro spozná, da bi se vsako leto ali saj vsake dve ali tri leta napravljale kmetijske razstave, zraven pa naj odboru izročí, prevdariti stroške take razstave, in ali ima družba toliko kase, da bi tudi to občnokoristno reč dognala.

Zbor je enoglasno poterdil, da nasvetovane razstave bi bile dobre in potrebne, in je odboru izročil prevdarek dnarne zadeve.

V prihodnjem zboru se bo potem ta reč do dobrega sklenila. —

Gospod Mihael Prégl, odbornik in družbeni dnarničar, je potem razglasil dohodke in stroške lanskega leta, za temi pa tudi povedal, kolikšni bi utegnili dohodki in stroški letošnji biti. Račún ta je po družbinih postavah poprej pretresel c. kr. svetovavec derž. računstva, gosp. Janez Steska, kot izvoljeni preglednik družbinega dnarstva, in ga skozi in skozi brez pomote najdel in tedaj v vsem poterdil. V vsem skupaj so lani dohodki znesli 6,765 gold. 14½ kr., stroški pa 6,210 gold. 38 kr. in 3 venarje, — po tem takem se je čez vse stroške prihranilo še 554 gold. 35 kr. in 3 venarji. Letošnje leto bi utegnili dohodki 5,193 gold. in 13 kr., stroški pa 4,524 gold. 27½ kr., tedaj prihranílo 668 gold. 45½ kr. znesti. —

Vsako leto daruje družba sreb. svetinje kmetom in pa učiteljem ljudskih šol po kmetih, kteri so ji bili kot pridni sadjorejci pohvaljeni; drugim gospodom pa delí pohvalne častne pisma.

Letos so c. k. loški kantonski predstojnik gosp. Janez Pajk družbi pisali, da Jakob Krek in pa Mica Košnikova — obá od sv. Duha loškega kantona — sta vredna počastena biti s sreberno svetinjo; za Janeza Šaver-ja iz Stare Žage, fare Čermošniške, so se pa potegnili gospod fajmošter M. Mervar in na to so gosp. prošt novomeški kot predstojnik družbine poddružnice novomeške družbi pisali, naj se tudi pridnemu sadjorejcu Janezu Šaver-ju za spodbado k še marljivišemu vertnarstvu podelí sreberna svetinja.

Gosp. odbornik Ferdinand Šmidt je vse te priporočila zboru na znanje dal in v imenu družbinega odbora nasvetoval: naj se Jakobu Krek-u, Mici Košnikovi in Janezu Šaver-ju daruje sreberna svetinja.

Zbor je poterdil ta predlog.

Potem pa je v imenu družbinega odbora govoril o velikih zaslugah, ki jih ima za sadjorejo domačo neutrudljivi kaplan Preddvorski gospod Lovre Pintar, kteri že več let z besedo in djanjem učí umno sadjorejo in izreja žlahnega sadnega drevja, da malokdo toliko. Po pravici mu gré čast, da kmetijska družba to domoljubno prizadevanje očitno spozná in verlemu gospodu podelí pohvalno pismo. *)

Zbor je enoglasno poterdil tudi ta predlog.

Potem je gosp. Šmidt še besedo povzel in govoril še o dveh vertnarskih rečéh. Pervo je bilo, da je pokazal kaj lepo posušene, oljupljene jabelka, na vervco na brane kakor fige, ker vsako jabelko ima na sredi luknjo, ktera se izreže s cevko, ki je narejena iz belega plêha, je 3 palce dolga, dobrega pol palca pa široka; s to cevko se izreže peškiše iz srede; potem se jabelko olupi in

*) Z veseljem smo zvedili, da gosp. Lovre Pintar imajo spet čez 3000 prav lepih cepljencov in prihodnjo spomlad bojo imeli spet že blizo 800 žlahnih drevesic naprodaj. Letos so cepili veliko marelic in tepk. Vred.

na topli (ne prevroči) peči posuší; da se lepo posušé, se obernejo jabelka večkrat, posušene pa naberejo na vervco in shranijo na suhem kraji. Tako posušene jabelka terpijo več let, so lepe na videz in dobre za pokus.

Za tem je priporočal zasadbo kosmatega grojzdjiča (Stachelbeere). Drugikrat bomo v posebnem sostavku povedali, kako ravnati ž njim.

(Konec sledí.)

Gospodarska skušnja.

(Zoper kurjo piko pomaga ribja mast). Čudno se nam je zdélo, ko smo v časniku „Tauben- und Hühnerzeitung" unidan to zdravilo brali zoper kurjo piko („Pip" ali „Zip" po nemško zavoljo glasú, ktero od sebe dajajo bolne pišeta), ktero vsaka kuharca pozná in ozdravlja, da ji belo kožo sname z jezika. Po imenovanem časniku izvira ta bolezen edino iz treh ali še več uší na glavi; pomaga se bolni kuretini, da se kaplja ribje mastí kane na glavo in dobro vriba; uší je berž konec, putka se ozdravi in nikoli več pike ne dobí. Berž ko gospodinja vidi, da piše začne perute pobešati ali da je le nekoliko meršavo, naj mu poiše uší na glavi, in ravná kakor je bilo gori rečeno. — Tako smo kupili to zdravilsko novíco, tako jo tudi prodamo. Čudna se nam zdí — — pa naj se poskusi; tudi mi bomo poskusili.

Poduk *)

za take, kteri niso zdravniki, kako oživljati dozdevnomertve in pomagati v naglih smertnih nevarnostih.

Kadar kdo dozdevno umerje, naglo v smertno nevarnost pride in v vseh enakih nesrečah, je pred vsem treba:

a) tistega, kterega taka nesreča zadene, previdno prenesti na mesto, kjer je mogoče, poskušnje za oživljenje in otenje složno in popolnoma storiti, in kjer ni sploh znanih ali pa tacih uzrokov, zavoljo kterih je v smertno nevarnost prišel;

b) ob enem urno po zdravnika poslati in mu natanko povedati vse, kar se je zgodilo, da more potrebnih pomočkov sabo vzeti;

c) nesrečnega vseh oblačil, vezil, rut itd. rešiti, ktere njegov život stiskajo.

Kako ravnati s takimi, ktere strela zadene.

1. Da je človeka, kterega mertvega najdemo, strela zadela, spoznamo:

a) če je bilo popred hudo vreme ali če je le enkrat hudo trešilo;

b) če diší obleka nesrečnega ali kraj, v kterem je prebival, po žveplu ali fosforu;

c) če je na životu, na obleki, na stenah stanice ali na kaki drugi reči blizo njega viditi kaka poškodba.

2. Poškodbe života so večidel samo poverhne in sežejo navadno od glave ali trupla do perstov na nogah, viditi je, za perst široka, zamoklo-rudeča proga na koži, iz ktere grejo vejam dreves podobne končne in stranske prožice.

3. Ako je strela zadela koga v stanici ali v kakem drugem zapertem kraji, se morajo urno vrata in okna odpreti, nesrečni pa urno na hladni zrak nesti.

4. Ako ni mogoče, na polji od strele zadetega koj k bližnjim ljudém prenesti, ga je sleči, na zeleno travo položiti, z zelenim listjem ali vejicami pokriti, na-nje pa do obraza frišne persti za dlan visoko nasuti, potem pa nemudoma poskerbeti, da se do bližnje hiše prenese.

5. Tukaj se sleče in položí zložno s podloženo glavo, na glavo se mu pokladajo v merzlo vodo pomočene rute ali se mu pa glava lahno z merzlo vodo poliva, život se mu povije v pogreto rijuho kakor v plajš, noge pa denejo v mlačno vodo.

6. Da začne zopet sopsti, je ravnati tako-le: Če bi se ne čutilo, da človek diha in da mu žila ali serce treplje, se mu poškropé obraz, gole persi in trebuh z merzlo vodo, in segače se med tem po podplatih ali z zmočenim peresom v nosnicah in v goltancu, toda to se mora prav previdno goditi. Prav dobro je, va-nj sapo vdihniti; zatisnejo se mu zavoljo tega s perstmi nosnice, in usta, ktere se mu morajo poprej osnažiti, potem vdihne kdo z lastnimi ustmi čistega zraka ali lufta va-nj, pa ne presilno, in v tem mu pritiska trebuh z dlanmi previdno in po lahkem proti persam. To se večkrat ponavlja. Najberžeje se pa stori, da začne zopet sopsti in da se mu začne krí zopet pretekati, če mu položimo dlani na sredo trebuha, in zmerno in po lahkem proti persam pritiskamo z majhnimi, navadnemu in mirnemu sopenju enacimi prenehljeji, ker mu tako persi lahko stiskamo, in ko odjenjujemo, zopet razprostiramo. Tako naj se dela neprenehoma dalj časa, in sicer tudi še potem, in ravno potem še, kadar začnejo žile in serce bolj in bolj trepati.

7. Po oživljenju napadajo take ljudí večdel medlévce rade. Če pa človek ostane omamljen, otožen ali vertoglav, če se mu še meša, če mu ostane kak ud še mertev, je treba koj poskerbeti, da zdravnik pride pomagat.

8. Zoper opekljine je treba toliko časa merzlo vodo rabiti, da bolečine odjenjajo.

Vse poskušine, od strele ubitega oživiti, se morajo delati več ur.

*) Razglašen po ukazu slavnega ministerstva po vseh cesarskih deželah. Vred.

Pomenki v domačih rečéh.

Slovenska gospôda. *)

Ni lepo odkrivati posmehljivo i brez potrebe nedostatke i slabosti svojega naroda. Pa od jednoga zeló škodljivoga nedostatka našega slovenskoga plemena se mora javno progovoriti — ker je presna potreba. Tù se rana ne odkriva zlomiselno, da bi se povečala, nego da bi se čutila, vidila, i onda — zacelila. Toti zeló škodljivi nedostatek naš obstoji v tom: da Slovenci slovenske gospôde skoro nič nimamo. K slovenski naši gospôdi moremo po pravici šteti samo naše rodoljube duhovnoga in svetovnoga stanu, naše spisovatelje i rodoljubne slovenske gospode dijake. To je vsa naša slovenska gospôda, — poznamo jih i visoko častimo. Kde su pak slovenske gospé i gospodične, kde ostali slovenski gospódi i gospodiči? Ni jih; premalo poznaju svoj narod, kteri bi jih rad visoko častil; su zanemarili svoj materinski jezik i slovenske navade i običaje i govore i se obnašaju po tudje. Slovenci nečeju biti, ptujci pa nisu; — tak človek ni jež ni žaba! Gospôda zauzima v vsakom narodu najčastnejše mesto. Naša gospôda — ne pravim, da čisto vsa, imamo uže častí vredne izjemke — pa večji del zapusti to častno mesto i se priveša lahkomiselno tudjinstvu, kakor malovažen privešek. Zato pa ima Slovenec pravu serčnu radost, kadarkoli vidi gospôdu zvestu narodu slo-

*) Dobro vem, da bi bilo smešno, nečto takovoga pisati Čehoslavenom; za naše okolnosti je pa potreba. Iz toga se vidi, kako Slovenci stojimo. Manj znana slova v tom sostavku su: nedostatek = Mangel, javno = öffentlich, nego = ampak temoč, dijak = študent, tudj = ptuj, privešek = Anhängsel, ješče = še, jamačno = gotovo, kerniti = verkrüppeln, bedno ljudinstvo = miserabler Pöbel, životariti = vegetiren, šteta = škoda, uže = že, čto = kaj, zeló = verlo, svetkovina = Feierlichkeit, značaj = karakter, kazališče = teater, zabava, radovanka = veselica, radovati se = sich unterhalten, zanimiv = interessant, taki = tudi, nečto = nekaj, ovde = tukaj, potiščen = niederträchtig, cehoven = handwerksmässig, dvorana = Saal, načelnik = Amtsvorsteher. Pis.

venskomu; kadarkoli sliši govoriti ali peti, ali čitati po slovensko kaku gospu, gospodičnu, ali kakoga gospoda ali gospodiča. Kdo bi mogel zameriti Slovencu, da visoko časti gospôdu rodoljubnu?

Poptujčena i odpadla gospôda je slovenskomu narodu neizmerna škoda. Narod je podoben drevesu: kmeti su koren, mestljani i v obče premožni ljudi su penj i veje, gospôda i izobraženi ljudi su lepo košato listje, književniki i spisovatelji su žlahni cvet drevesa narodnoga. Lepo košato listje ni samo krasota drevesu, nego je neobhodno potrebno, da drevo veselo i krepko raste. Ako osmukavaš neprenehoma drevesu listje nasproti, ti bude morebiti poganjalo ješče nektero leto, ako ima koren čverst — zadnič ti pak jamačno počne kernéti, se sušiti i ginuti. Narod brez narodno-misleče gospôde — drevo brez listja, obodvoje težko dolgo obstoji. Ako uzameš narodu gospé i gospodične, gospóde i gospodiče, ljudi premožne i izobražene: s tem si mu oduzel najizverstnejši i najkrasnejši, najkrepkejši i najčastnejši del njegovoga bitja; brez njih narod ni več narod, nego samo priprosto, bedno — od drugih narodov zametovano ljudinstvo. Narod brez narodno-misleče gospôde je bolen na smert, ima sušicu, kerní, medli, gine i umira. Brez svoje gospôde narod ne živi, kakor narod, nego samo životari, kakor zgubljene ovce; nima domačega zagovornika i zastupnika. To ni mala škoda; to je šteta strahovita; uže sveti Krizostom učí: „Brez gospôde biti, vojvoda i načelnike zgubiti, je velika nesreča, je izvir mnogo nadlog i početek vseh zmutnjav.“

Čto je pak krivo te nesreče, da se našemu narodu izobraženi ljudi i gospôda odtudjuju i ga zapuščaju?

Toga su krive mnogoverstne okolnosti; nektere su uže stare več sto let, i ne daju se kakor budi spremeniti: o njih ne nameravam ovde govoriti. Jaz budem ovde govoril samo od jedne stvari, zavolju ktere se zeló odtudjuju našemu narodu gospôda i izobraženi ljudi — i tu škodljivu stvar bi mi prelehko odstranili, bi ju odstranili tako rekuč smeje i spevaje, samo ako bi ozbilno hoteli.

Ta nam tako škodljiva stvar, ktera nam gospodu odganja i nam narod grize, je — kdo bi mislil — ker ne obhajamo slovenskih veselic i svetkovin.

Gospôda vsakoga naroda, tako i naši premožni i izobraženi ljudi želé nekada malo se porazveseliti v prijaznom družtvu, se oddehnuti od vsakdanjega truda, stresti iz sebe i malo pozabiti domače maliherne sitnosti. To se ne more zameriti nikomur. Slovenske gospodske veselice i svetkovine se ne obhajaju, zato su naše gospé i gospodične, naši gospodi i gospodiči primorani obiskovati mnogoverstne tudje unterholtenge, teatre, bale, reunione, liedertofelne, i, ne vem, kako se jošče imenuje vsa ta ropotija. Pri takih tudjih veselicah je uredjeno naravno vse v tudjem smislu, v neslavenskom duhu; govori se v tudjem jeziku; držé i čitaju se samo neslavenske novine i neslavenski časopisi; o slavenstvu je v njih malo spomena, i ješče to, čto se spomeni, je obernjeno neredko nekako naopako i neprijazno. Po teh tudjih veselicah se slavenski značaj tako zeló popači, da človek ne derži i ne čita ne novin, ne časopisov v materinskom jeziku, da nima i ne kupuje knjig slavenskih; da zna i vé pripovedovati o raznih i najoddaljenejših narodih i narodičih, o Kitajcih, Amerikancih, o černih zamorcih: o svojem slavenskom narodu pa ne vé skoro nič, i ješče to, čto je vjel o slavenstvu v tudjih, ne redko jednostranih novinah i knjigah, je jednostrano i neprijateljsko, kakor je namreč neprestano slišal i čital. Tako se po malo skazi celo mišlenje takoga človeka, da zametuje, čto je domačega i slavenskoga; da samo to štima, da ga samo to veseli, da se mu samo to dopada, čto je tudje, tudi samo to želi, čto bi bilo tudjinstvu k pridu, akoravno v škodu narodu svojemu. Je žalostno viditi takoga človeka, ne véš, ali bi se serdil nad njim, ali bi ga omiloval.

Kako bi se pa moglo odvernuti to škodljivo ptujčevanje naših ljudi?

Mnogo bi pomagalo, ako bi si napravljali namesto tudjih veselic slovenske veselice, da bi se igrale slovenske igre v kazališčih, kadarkoli bi to bilo mogoče i da bi se pri nas upeljale „slovenske besede“, kakor su navadne i verlo priljubljene drugim plemenom slavenskim. Čto je kazališna igra (teater), je znano; slovenska „beseda“ se pa imenuje prijazna veselica, v kteri se samo slavenske pesmi poju i sviraju, muziciraju, pa tudi nečto slovenskoga predčita, deklamira.

Vsi izobraženi narodi evropejski imaju množinu veselic i radovank gospodskih i večji del vse v svojem materinskom jeziku i v svojem narodnom duhu; tako Nemci, Francozi, Talijani, Angleži itd., samo siromak Slovenec se sili brez sile veseliti se po tudje. V svoji hiši med svojimi se derži kakor neka tudja šema. Blizo 20 let je, čto smo se Slovenci zbudili k novomu življenju narodnomu; v tom dolgom času kolikokrat smo se javno i očitno skazali kakor Slovenci? Koliko smo napravili slovenskih gospodskih svetkovin? Na perste jih lehko spočitamo. Kolikor je meni znano, smo imeli v Ljubljani nekoliko zanimivih slovenskih besed pred nekoliko leti (pri jednoj sem bil tudi jaz; še sada se radostno spomenjam na ono veselo, prijazno slovensko družtvo), zatim nektere kazališne igre v Ljubljani i — ako se ne mutim — v Idriji, i poslednič letos krasnu, do sada po slovenskih deželah še ne vidjenu gospodsko-slovensku svetkovinu v Ljubljani na spomen stoletnoga rojstnoga dneva slovenskoga pesnika Val. Vodnika. Hvala vsem rodoljubivim našim gospodom, gospém in gospodičnam, kteri su podpomagali, kakor budi, da se je ta slovenska svetkovina obhajala tako po gospodsko. To je vse lepo — vendar se zgodi preredko! — V tom nam dajaju nasledovanja vreden igled Čehi, Horvati i Serblji. Pri Čehoslavenih su slavenske veselice i radovanke nečto običnoga uže mnogo let; zato pa tudi gospôda i vse, čto se počita med izobražene, se iskreno glasi k narodu českoslavenskomu. Horvati uže od nekada uredjuju svoje svetkovine i veselice v domorodnom duhu, derživaju „besede“ i predstavljaju kazališne igre v materinskom jeziku. Poslednju jesen i zimu se je igralo v Zagrebu blizo vsaku sredu v gledišču po jugoslavensko. Serblji kneževine serbske imaju veselice serbsko-slavenske i taki kazališne igre v Belgradu itd. Da bi Serblji v Vojvodini igrali v kazališču po serbsko, ne vém, pa o pustu napraviju si večkrat veselice dosta narodno osnovane; osobito se mora spomenuti, da svetkuju vsakoga leta s večjoj pobožnoj svetčanostnjoj praznik svetoga Save, prosvetitelja i pervoga patrijarha serbskoga.

Slovenske kazališne igre i slovenske besede moramo tadaj vpeljati tudi pri nas.

Slišim govoriti: Kako? Budemo li navadili slovensko ljudstvo hoditi v „teatre“ i „unterholtenge?“

To ni naša namera. Ali se tebi to tako zdi, si, prijatelj dragi! nas „od grunta“ krivo razumel. Naša misel je ta: Kdor do sada ni hodil v „unterholtenge“ — naj lepo doma ostaja tudi za naprej — le priden budi! — to je naša prava, resnična misel. Kdor je pa do sada hodil v tudje „unterholtenge“, teatre, reunione i liedertofelne — naj mu se prilika dá, da more hoditi tudi v domače; ker se namreč terjati ne more, da bi naša gospoda se nikada ne porazveselila; zato se ji ovde svetuje, da bi si poskerbela slovenske, nam koristne veselice, slovenske besede, slovenske igre kazališne.

Rekel bode morebiti kdo: Slovenci nimamo kazališč, nimamo kazališnih igravcov i igravk, nimamo iger. Odgovor: Res! skušati se ne moremo v teh stvarih s drugimi narodi, vendar imamo od vsega toga toliko, kolikor je potreba za lep srečen začetek. Po selih i vesih se ne predstavljaju kazališne igre; v mestih i nekterih tergih pa imamo

kazališča (teatre). To su kazališča gospodska uže po gospodsko napravljena za nas i za našu častnu slovensku gospôdu. Ni nikako potreba se nam plaziti po skednih i kadah, kakor nekdo zabavljivo piše. Nam i naši slovenski gospôdi gré, posebno v naši domovini, častno mesto za mizo, pa ne za dûrmi, v kazališču gospodskem, pa ne na skednji ali na kadi. Tako naj mislimo, tako govorimo, tako pišemo, pa tako to i iščimo i terjajmo. Ne deržimo se v svoji domovini kakor ptujci, kakor berači, da bi se ne podstupili približati se misi i javno po slovensko progovoriti v svoji hiši; ne da bi prostovoljno lezli na klop za dvermi ali celó na skeden. Ako se prešerno širi pri nas tudjinstvo za mizo, vsedimo se i mi pa brez vsega sovražtva malo košateje; — ne bude škodovalo! Kdor hoče, da ga drugi spoštuju, naj se sam spoštuje. Lepo je biti pohlevnim, ponižnim; pa gerdo je biti potiščenim, da človek samoga sebe zametuje; vsaki se takoga strašljivoga i vedloga človeka loti. Prav pravi serbska poslovica: **Кдо се овцој учіні, курјаці (волкі) га поједу**; to je: Kdo se ovcoj učini, kurjaci (volki) ga pojedu. — Vse to hoče samo reči: kazališča uže imamo. — Igravcev i igravk cehovnih, kteri bi živeli od kazališča, nimamo, jih tudi ne potrebujemo: pa gotovo se najdu v vsakom mestu našem i v vsakom tergu, kjer je kazališče, kjer su gospodi i nektere gospe i gospodične, da bi iz rodoljubja sprevzeli trud i kakor dobrovoljni igravci (diletanti) predstavili kaku slovensku igru kazališnu. Za naše okolnosti nam koristi igra od dobrovoljcev igrana desetkrat i stokrat več, nego igrana od igravcev cehovnih, ker se po dobrovoljnih igravcih narodni duh živeje zbudi i nagleje i dalje širi. Težje je gledé iger. Od početka moramo, kakor moremo; moramo igrati, što imamo. Imamo jih vendar že nekoliko. Dve male, za Slovence posebno pripravne igri, vsaka s jednim delom (akt) od Krištofa Šmida pod naslovom: „Die Erdbeeren“ i „der Blumenkranz“ sem jaz poslovenil prav po domače i rad posudim rukopis, ako ga kdo požélí. Te dve igri: „Jagodice“ i „Venec“ ste take, da se morete igrati pred vsakoverstnim, tudi pred izbranim gospodskim svetom. Slovenska igra bude nam vsaka zanimiva, ker nam je vsaka nova, zato se lehko jedna i tista večkrat igra i ponavlja. Nemci su igrali igru „der Zauberschleier“ poredoma tristokrat. Za nas je vsaka kazališna igra „Zauberschleier.“ Po malo budemo uže dobili več iger, budi izvornih, budi poslovenjenih iz kakoga tudjega jezika. Vse naše veselice i radovanke, kazališne igre i besede pa moraju biti z vsem, skoz in skoz pristojne, tako, da tudi najojstrejši rešetar ne bude mogel jim nič prigovarjati. Su pri nas jednostrani i čudni ljudi, kteri misliju, da bi se v kazališču ne imela prikazati ne senčica kake ljubezni, nego samo sovražtvo, potuhnjenost, zvijača i druge malovrednosti. To pa ni tako. V kazališčih drugih narodov se prestavljaju zaroke i svatbe, pa tudi v slovenskih se smeju brez skerbi predstavljati; vsaj vidimo svatovšine v sami cerkvi i poroko pred samim oltarjem; — vendar skerbno pazimo, da se nam ne prikradu v kazališče gerde, umazane lakèrdije (schmutzige Possenreissereien) i nespodobne poteparije. Preč s takim gnjusnim vragom! Vse mora biti spodobno, pristojno i častno, kakor je častno naše slovensko ljudstvo.

Kder ni kazališča, i tudi tam, kder je, se osnova veselica imenovana slovenska „beseda“, to je kakor bi rekel „unterhaltung“, od ktere se razlikuje le v tom, da je v slovenskom smislu i duhu osnovana, da su povabila, napisi, prozraki v slovenskom jeziku, da su povabljeni večji del Slaveni, da se v obče govori i poje slavensko. To vendar nič ne brani, da pride tudi gospôda drugoga naroda, i da se s temi gosti v tudjem jeziku govori zavolju priljudnosti, ktera ima vezati vse narode edine in mogočne Avstrije; vendar večina mora biti Slavenov i da se med seboj pogovarjaju po slavensko, budi v narečju, kteromkoli. Ne silimo se preveč sada govoriti po književno; to bi veselo pogovarjanje preveč motilo, nego vsaki naj govori, kakor se je od mladih nog naučil; po malo se bude jezik sam od sebe izgladil i izbrusil.

Peti i svirati se moraju v slovenski besedi samo slavenske pesni i slavenski napevi, i osobito se mora priskerbeti, da su iz vseh glavnih narečij, ker to vsu besedu neizmerno lepša. V mestih i tergih se lehko napravi petje i muzika izverstneje — pa tudi na kmetih se lehko osnova prav vesela beseda, ako se snide veselo družtvo i ako le kdo igra na klaviru i ako se naruči nekoliko iztisov „Slovenske gerlice“ i knjižice izdane v Berni (Brün) pod naslovom „Sbirka písní slovanskych“, sošitek (Heftchen) po grošu!! Koliko sošitkov je na svetlo prišlo, ne vém; jaz imam dva i v njih 13 pesen z napevi vred! su najizbranejše iz vseh glavnih narečij, i to vse za šest krajcarjev! Narodne pesme vsaki lehko zapoje, ako ravno ni muzike učen — najlepše je, ako jih celo družtvo zapoje.

Slovenske veselice i radovanke moraju se urediti po domače — napisi, prozraki (transparenti) moraju biti slavenski, poklikovati se mora tudi po slavensko. Namesto latinskega „vivat“ naj se vpelje med vsemi Slaveni klic gospodski, veličanstveni, vsakomu Slavenu najmilejši „Slava!“ Klic: „Živio!“ je skrojen po tudjem kopitu, v navadi samo Horvatom i avstrijanskim Serbljem; Slovencem malo v običaju; za javne svečanosti je popolnoma neprikladen, ker se neprestano menja i menjati mora: „živio“, „živila“, „živilo“, „živili“, „živile“ i morebiti tudi „živijo.“ Tak spremenljiv klic ne veljá v javnosti pri veliki množini ljudstva ne piškovoga oreha; nekada se sliši, da se nekomu zdravica napije, i da se ima zaupiti vivat po slovensko, pa ne veljá ali se ne napivlja kakomu gospodu ali kaki gospi ali gospodični, i tù postane gerdo vpitje smesoma: „živil“ i „živila.“

Naše veselice se moraju urediti prav veselo, da gospôda bude hodila rajše v veselice slovenske nego v tudje. Ni težko vpeljati v Sloveniji kazališne igre i besede, samo naj sproži tu misel kak domorodec; samo naj skusi to kak gospod dijak spomenuti, kadar pride iz vseučilišča o šolskih prazdnikih domú: berzo se mu bude oglasilo nekoliko domorodnih gospodov, gospá i gospodičen, da se napravi beseda ali igra kazališna. Samo počnimo, kakor serbska poslovica kaže: **Без почетка није свершетка**, to je: ako se dela ne lotimo, ga ne budemo dokončali. Posadimo malo zernce, zalivajmo ga pazljivo — toplotu bude dalu ljubo solnčice i prizrel nam bude žlahen sad.

Da nas kdo krivo ne razume! Nam pri vsem tom ni za posveten hrup, nam ni za prazdno posvetno veselovanje, nam ni za narodno protinstvo, — naša namera je višja, je plemenitejša — nam je vlastno samo i jedino za to: da se našemu narodu za naprej ne zgublja i odtudja naša gospôda, najizverstnejši, najpremožnejši, najkrasnejši i najizbranejši del ljudstva. Slavenske veselice, besede i kazališča su nam važno sredstvo, da dosežemo tu važnu stvar.

Priložnosti i povodov za take slovenske veselice i radovanke imamo dosta, samo ne smemo jih zanemarjati. Lehko se omisliju o pustu veselice slovenske namesto tudjih; lehko se obhaja rojstni den presvetloga cesarja po slovensko, da svet vidi, da v našej domovini živimo tudi mi Slovenci ne samo Nemci ali Italijani. Pri gostiji po novi sveti meši naj se napravi slovenska beseda, da se govori, poje, da se zdravice napivljaju samo po slovensko i da se poklikuje „Slava!“ Ako kdo v Sloveniji pogori, ali v nesreču pride po povodnji, lehko napraviju slovenski dobrovoljci besedu ali kazališnu igru slovensku; što ostane nad troškom, se daruje nesrečnikom. Dobiček iz takih blagih zabav imamo četverni: Se pomaga po kristjanski ljubezni nesrečnim sobratom; se širi po njih znanje i ljubezen našega jezika; se razvesele gledavci i

vse družtvo, i zadnič si osvetluju pred svetom obraz, sebi v čast i hvalu vsi domorodci i domorodkinje, kteri osnuju taku veselicu.

Kakor smo v novinah čitali, se približuje radostna prigodba, ktere se budu veselili vsi avstrijanski narodi, to je: Da se bude pomnožila presvetla cesarska porodica.

Vsi narodi avstrijanski budu svetkovali tu prigodbu raznimi veselicami i zabavami, vsaki po svoje: svetkujmo ju tudi mi Slovenci po gospodsko-slovensko; naj svet vidi nas, da se veselimo te prigodbe, kakor narod lojalen. Uže sada moramo početi se pripravljati za tu svečanost; šolska mladina, da se uči cesarsku pesem peti po slovensko, 100 iztisov se dobi po 20 kr. v vsaki štacuni šolskih knjig; i da se nauči klicati „Slava!“ V kazališču ali v dvorani, veliki ispi, v kteri ima biti „beseda“, se postavi podoba presvetloga cesarja, ozalšana dvema zastavama, cesarsko i avstrijansko (belo-rudečo, ktera je tudi slovenska). K slavnosti se ima povabiti tudi gospôda, osobito načelnik svetovne oblasti. Ko on stupi v dvoranu, muzika zasvira (tuš) i onda stupi pred njega jeden domorodec i pročita načelniku nagovor, v kterom se pové: da se Slovenci osobito vesele te radostne prigodbe, po kteri se je presvetla cesarska porodica pomnožila . . . . zatim se mu podá ta slovenski nagovor lepo napisan. Ako bi načelnik ne razumel slovenščine, se nagovor čita ali govori i spiše vendar po slovensko, samo, da se mu podá tudi v nemščinu prestavljen; zatim zaigra sopet muzika i se zapoje od celoga družtva cesarska pesen po slovensko — po vsakoj versti (štrofi) se zaupije trikrat „Slava!“ i da ne postane neko smešano, divje vpitje, naj daja kdo s belo rutico znamenje, da se odmeva lepo jednoglasno i složno; zatem sledi „beseda“ ali kazališna igra.

Tako naj bude, da bo vse lepo, častno, po domače!

Matija Majar.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXXVII.

Iz gore Sion gremo po stermem bregu v globoko dolino sina Enomovega, ki ji prerok Jeremija Tofet, evangeli pa Gehéna pravi. Dolina ta se vleče od zahoda proti jutru na južni strani mesta o podnožji gore Sion, in je najglobokejša, najsamotniša in najneprijetniša vseh dolin, ktere Jeruzalem obdajajo.

Ime Geenom je sila sila staro; že ko je bil Mojzes Izraeljce iz Egipta rešil, in ko so se dvanajsterim rodovom v obljubljeni deželi meje stavile, navoduje sveto pismo (Joz. cap. XV. s. et XVIII. 16.) dolino to z imenom „Geenom“ kot mejo rodov Benjamina in Juda, tako da je spadal Jeruzalem pod rod Benjaminov.

Dasiravno pa je dolina ta neprijetna in neugodna, je dobila vendar pozneje pod hudobnimi kralji judovskimi posebno, toda žalostno imenitnost. Judje namreč si postavijo v nji gerdega bronastega molika, ki so ga razno imenovali, kakor Moloh, Baal in Tofet. Bil je do vratú vès človeške podobe, glavo pa je imel podobno glavi telečji. Izraeljci so bili v tele zaljubljeni. Že v puščavi pod goro Sinai jim je mogel Aron zlato tele napraviti; Jeroboam, pervi kralj izraeljski, da napraviti dvoje telet, da bi podložni njegovi — Boga domá imeli in molili, in da bi jim ne bilo treba v Jeruzalem hoditi; in celó blizo tempeljna pravega živega Boga — v Gehéni najdemo gerdo pošast s telečjo glavo, kteri so slepi, nespametni, kruti starši lastne otroke žertovali. — Človek je pač čudna stvar! Vsake neumnosti se precej poprime, če mu je le nova; posebno v bogočastji se derži od nekdaj raji praznih nespametnih vraž, ko Boga in resnice, in ni je menda neumnosti, ktere bi ne bili ljudje v bogočastji že uganjali. — V omenjenem bronastem moliku je gorel neprenehoma strašen ogenj, in nemili slepi roditelji so menili, da Bogu jako ustrežejo in se mu posebno prikupijo, če svoje nježne otročiče v gerdi pošasti sožgejo in pri njih milem vekanji radostno ukajo. In občna slepota in nespamet je bila tolika, da so celó kralji, kakor Ahaz in Manase, otroke svoje žertovali.

To hudobno nespamet zatreti, dá pobožni kralj Jozia vsakoverstne nesnage in gnjusobe po dolini natrositi, da bi se molikovavcom nad njo studilo. Odslej so metali Jeruzalemčani merhovino in drugo nesnago v to dolino, in so jo v nji požigali. Zavolj nespametnega molikovanja, zavolj hudobne morije nedolžnih otrok, zavolj mnogoverstnih hudobij, ki so se nekdaj tù doprinašale, in zavolj pozneje ostudne nesnage te doline jo imenuje Jezus, gospod in učitelj naš, Gehéno, to je, dolino žalosti, tuge in terpljenja, in zaznamuje s tem imenom pekel, večno kaznovališče hudobnih.

Posebno pa si je prizadeval prerok Jeremija (cap. XIX. v 3 &) to grozovito molikovanje zatreti in rojake svoje spet k pravemu Bogu spreoberniti. Neki dan si dá dati Jeremija od ljudskih starašinov in vikših duhovnov nek lončen verč, gré ž njim v dolino Geenom, in ga razbije pričo ljudstva ter pravi: „Kralji Juda in prebivavci Jeruzalema, poslušajte besedo Gospodovo! To pravi Gospod vojskinih trum, Bog Izraeljcov: Glejte pripeljal bom nad kraj ta tako nadlogo, da bo vsakemu, ki jo bo slišal, po ušesih šumelo, zato ker so me zapustili in ta kraj oskrunili: in darovali so na njem ptujim bogovom, ki jih niso poznali ne oni, ne njih dedje, ne kralji Juda, in so napolnili kraj ta z nedolžno kervjo. In so zidali Baalu visočine, da bi žgali otroke svoje Baalu v žgavno daritev, česar nisem nikdar ukazal, ne rekel, in kar mi ni na misel prišlo. Zato glejte, pridejo dnevi, pravi Gospod: in ta kraj se ne bo imenoval več Tofet in dolina sina Enomovega, ampak dolina morije. In razkropil bom na tem kraji namene Juda in Jeruzalema, in pokončal jih bom z mečem pričo njih sovražnikov in pričo tistih, ki po njih življenji strežejo: njih trupla pa bom dal v hrano ptičem pod nebom in zverinam na zemlji. In mesto to bom dal v zavzetje in v zasmehovanje: sleherni, ki memo njega pojde, bo stermel in se smejal njegovi nesreči. In pasel jih bom z mesom njih sinov in njih hčer, in prijatel bo jedel meso prijatla svojega o času oblege in stiske, s ktero jih bodo obdali sovražniki njih in tisti, ki strežejo po njih življenji. In boš razbil verč pričo mož, ki pojdejo s teboj, ter jim porečeš: To pravi Gospod vojskinih trum: Tako bom poterl ljudstvo to in mesto, kakor se razbije lončarska posoda, ki se ne dá več sceliti, in v Tofetu bodo pokopani, kjer ne bo druzega kraja, kjer bi se pokopavalo.“

Strašna, grozovita prerokba! kaj ne da? In vendar se je dvakrat natanko spolnila; pervikrat, ko je Nebukadnecar, kralj babilonski, kmali po prerokbi Jeruzalem vzel, mesto in tempelj oropal in razdjal, in Jude v babilonsko sužnost peljal. — Nekoliko stoletij pozneje pa drugikrat, ko je namreč Tit Jeruzalem s strašno oblego stiskal. To je bila nadloga, da nikdar take. Jožef Flavi pripoveduje, da od 14. aprila do 1. julija, tedaj v poltretjem mescu so iznesli, ali znabiti pometali iz enih samih vrat 115,880 mertvih iz mesta. Te vrata pa so bile gotovo južne vrata nad Gehéno, zakaj vse druge na izhodni, severni in zahodni strani so bile že terdo oblegovane. — Dasiravno pa je bilo tù toliko tisuč in tisuč mertvih pokopanih, ker ni bilo druzega kraja, da bi se bili pokopavali, ni vendar v celi Gehéni kar enega groba poznati.

Vse drugač je na griču, ki Gehéno na južni strani oklepa. Tù je vse polno v žive skale usekanih večjih in manjših grobov. Dan današnji so vsi odperti in nekteri

že zlo poškodovani, pa tisuč in tisuč let jih ni moglo popolnoma razdjati. — Čudovito spoštovanje in veliko gorečo ljubezen do očetov in dedov svojih so mogli nekdanji Izraeljci, pa tudi drugi starodavni narodi imeti, da so jim po smerti tako lepe, terdne in skoraj bi djal, večne počivališča napravljali. Izraeljci so si prisvojili to lepo šego berž ko ne v Egiptu, kjer je vse polno starodavnih terdnih, tako reči, za večnost napravljenih grobov. Rad bi vedil, kaj je starodavne narode spodbadalo, da so sebi in svojim umerlim take lepe in terdne hrame napravljali in z velikimi stroški v žive skale usekovati dajali. Ne verjamem, da bi si jih bili le iz nečimernosti in prazne častiželjnosti napravljali, kakor stavijo dan današnji tù in tam nekteri dediči, ki se z bogato dedšino v razujzdanosti pasejo, merličem, po kterih so jo podedovali, le iz prazne nečimernosti, ali pa zavolj jezikov ljudí krasne spominke na grobe.

Na koncu tega griča je majhna, pa sloveča, po vsem svetu znana ravnina, nekdaj lončarjeva njiva, po Kristusovi smerti pa njiva kerví — Hak-el-dáma do današnjega dné. O, sveta zemlja, ki si bila za ceno Kristusovo kupljena! — Ko je namreč hudobni zdajavec Gospoda svojega, lakomni Iškariot, svojo pregreho spoznal, je nesel trideset srebernikov, ki so mu jih bili za gerdo zdajo dali, vikšim duhovnom nazaj rekoč: Nedolžno kerv sem izdal. Ker mu pa odgovoré: Kaj nam zato? ti glej — verže nezvesti zdajavec srebernike v tempeljnu od sebe, ter odide. Pa tudi vikši duhovni vejo dobro, da dnar ta je cena kerví, in da se ne spodobi ga za tempelj ali za službo božjo porabiti. Zato kupijo za-nj lončarjevo njivo za pokopališče ptujcov.

O času križanskih vojsk so mogočni in bogati Pizančani v svoji nečimerni pobožnosti, ali menda v svoji prevzetnosti, ki so jo za pobožnost imeli, veliko zemlje, ki so jo najberže tù skopati dali, iz svete dežele domú navozili, da bi po smerti, čeravno domá, vendar v sveti zemlji počivali.

Za tem zanimivim gričem je nek višji, zlo kamnit hrib, ki mu hrib hudobnega sveta pravijo; zakaj pa, menda nihče prav ne vé. Res, da neko staro izročilo pripoveduje, da je imel Kajfa na tem hribu lepo pristavo, in da tù so se shajali vikši duhovni, pismouki in farizeji, in so se posvetovali, kaj bi z Jezusom storili, ki je čedalje več čudežev delal. Kajfa jim dá svèt, da je bolje, da en človek umerje, ko da bi vès narod poginil — in da od tod izhaja ime „hrib hudobnega sveta.“

(Dalje sledí.)

Angel in déte.

Polnoč je. Svét počiva in luna lije na-nj
Za plačo dnevnih trudov sladkôbo mirnih sanj;
Vse spi, — le mati čuje kraj bolniga sinú
In tarna in zdihuje, de smili se Bogú!

Ob up so šli zdravniki, molčé hitéli preč,
In materi zabôdli v sercé obupa meč;
Ah! njeno dete-rož'co ji vertnarica smert
Če 'z zemlje presaditi tjè gori v rajski vert.

Pa kakor med deževje zasije sončni zrak,
Se détešce nasmeja med njenih solzic mrak;
Vtolažiti si mater, ji vtešiti sercé,
Ji jame govoriti besédice sladké:

„Oj, mati, mila mati, ne jokajte tak zlo!
Me glava že jenjuje, in koj mi bolje bo.
Poglejte, tù kraj zglavja mil angelček sloní;
Me tak prijazno gleda, na smehljej se derží.“

„Oj, mati, poslušajte, kak vabi me sebój;
On pravi: Ljubi bratec, potegni jo z menój;
V nebésa zornojasne zbeživa iz zemljé,
Vsa polna je hudobe, — preslaba je za té.“

„Na nji vesêlje vmira, še prédin se rodí;
Še blage sréče vžitek ljudem sercé tesní;
In sama radost vtaplja na zemlji se v neslast,
In zdihljeji šumijo skoz slednjo mrač in strast.“

„Temnil bi tvoje čêlo bojazni nepokòj;
Oblival cvetlo lice bi grôze hladni znòj;
Solzé bi ti mračile očí tak jasni čvét,
In gréha ost zasajal bi v tvoje serce svét.“

„Oj ne! Mar z manoj zbégni tjè gôri v sveti raj;
Tam sreča, tù neznana, nam sije vékomaj;
Nebeškimu Očetu boš tamkej hvalo pél,
Se z angelci 'zigraval — sam angelček veséł!“

Tak pravi bolno dete, kar angel govorí;
Pa mati tarna huje, nji se v težavi zdí,
De sinek umiraje že gré ob jasni um,
De zgraja v bolni glavi mu že bleditve šum.

In v révi na tla klékne, povzdvigajoč roké:
V molitev za edinca se ji zmení sercé;
Na zdihljejih-perótah pošilja ga Bogú,
Bi rada ga zmenila za miliga sinú.

In dolgo, dolgo moli, le kakor mati zna,
Ki vé, de Bog rad skuša, pa v skušnji moč tuď dá;
Obup žé v sercu gasne, spet up dobiva moč,
Pa détešce zastoka, in pravi jokajoč:

„Oj, mati, huda mati, ah, ne molite več!
Ne vidite, de angel od mene béga preč?
Namest veselja sije z očí mu žalost zdàj:
Bojím se, de bo zbégnil brez mene v svéti ràj.“

In mati plane kviško, ga stisne na sercé,
Gorkeje oblijejo njé britke ga solzé,
Ter pravi: „Hudo déte, kak mi sercé moríš!
Kaj srota bom počéla, če ti mi ubežiš?“

K nji se nakloni milo, in pravi otročič:
„Le majhno poterpite, ne jókajte se nič;
Dobil bom gôri krila, se vernil bom veséł,
In vas iz revne zemlje v nebésa zlate vzél.“

„Ah glejte, spét me vabi; pustite naj grém ž njim;
Kaj hočem néki tukaj; zadosti že terpím!“
In déte se nasméhne ji enkrat še ljubkó,
Še zdihne — in uide za angelam v nebó.

V tém mine noč, in zarja v zagorju sije spét,
In radostno se zdrami v življenje čili svét;
Pa mati nič ne vidi, nič svét je ne skerbí,
Za sinam odletélim v nebésa se želí.

Rodoljub Ledinski.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Siska 13. dan t. m. Pretečeni teden je šla turšica dobro spodrok, pa tudi pšenica je imela precej kupcov, pa še več bi je bili prodali, če bi žitarji ne upali, da bo poskočila, ker plačujejo pšenico zdaj dražej v Banatu, kakor pri nas. Prodane je bilo danes kakih 7500 vagánov, bečke po 3 fl. 6 kr.; 8000 vag. bečkerečke po 3 fl., 1000 vag. tiske po 2 fl. 45 kr., 20 tavžent vag. turšice nove po 2 fl. 35—37 kr.; 1000 vag. stare po 2 fl. 42 kr.; 2000 vag. soršice po 2 fl. 18 kr.; 15 vag. ovsa po 1 fl. 25 kr.; skup 44 tavž. vagánov. — Vreme je omotno vroče. Toča je šla na več krajih in je veliko škode naredila. Voda vpada; vožnina po vodi v Karlovec je 10 kr., po suhem do Zidanega mosta 42 kr.

Iz Zagreba. Pri nas se je več manjih in večjih posestnikov združilo, kteri imajo namen, zastavnico za Horvaško in Slavonsko osnovati, ktera bo na terdni podlagi utemeljena in bodo tudi kmetje mogli se nje udeleževati.

Iz Polja na doljnem Štajerskem blizo Kozja (Drachenburg). Ve drage „Novice“, nam oznanujete veliko veselega, pa nam tudi veliko žalostnega poveste. Vzemite, vas prosim, tudi to, kar danes pišem, v svoj list. 11. dan t. m. ob dveh popoldan je začelo v moji fari pri sv. Miklavžu na Polji strašno grometi; hud vihár je drevje ruval in poderal, in toča se je sula celo uro, ktera ni samo pokončala lepih vinskih goric, ki so nam obetale dobro vino, temoč tudi njive, na kterih je stalo lepo žito. Še

strašnejo škodo kakor toča so pa napravili hudourniki, kteri so rodovitno zemljo z vinogradov in njiv čisto oderli, in ž njo senožete in pašnike zasuli. Kar je 11. ostalo, je bilo 12. pokončano. — Tako je vse prejšnje veselje v žalost in jok spremenjeno. Ljubi bravci! dobri Slovenci! v imenu svojih sirot vas preserčno milošnje prosim, in z Jobom govorim: „usmilite se nas, usmilite se nas, saj vi prijatli naši, zakaj Božja roka je nas strašno zadela.“ Lansko leto strašna suša, letošnje pa huda ploha in toča! Ako bi se pod milim nebom dobrotnikov našlo, ki bi radi sirotam na pomoč pristopili, naj pošljejo meni milodare, ktere bodem siromakom vestno razdelil. Tudi lepo prosim, če bi bilo komu mogoče, naj nam pošlje ajde za seme, ktere mi nimamo ne zerna. Za vse vam bomo hvaležni in bomo za vas molili. *) Štefan Korošec, kurat.

Iz Koroškega. Iz Velkovca 12. junija. — Danes je huda ura v kratkem vse upanje kmetov odnesla. Toča je šla kakor kokošje jajca debela, nazadnje se je pa še oblak utergal. Šest sosésk našega okraja je čisto ob vse, kar je polje tako lepo obetalo.

— Iz Celovca 13. junija. Pervo kupčijsko družtvo štajerskih vinorejcov je tudi pri nas napravilo zalogo štajerskih vin, in prodaja jih po prav nizki ceni.

Iz Pazina 16. t. m. Pisal sem unidan, kako so se pri nas svilne gosence obnesle; danes pa povém, da je pri nas to delo za letos že popolnoma dokončano, in prodali so naši kmetovavci kokone že Montonezarjem po 1 fl. 20 kr. funt; v Kopru jih pa plačujejo po 2 fl. funt.

Iz Šmartna poleg Kranja. * Prerokovanje hude ure, ki smo ga unidan v „Novicah“ brali, se žalibog! hudo spolnuje. Od toče je slišati, da je že v več krajih polje in vinograde pobila; strela je pa pri nas veliko žalost naredila. Pretekli petek opoldne grejo trije ljudje iz Srednega Bitna: domač fant 17 let star in pa dve dekli na sorškó polje, krompir osipat; proti trem pride od severja huda megla, ki nam je pa le malo zaželjenega dežja dala. Oni trije delavci so bili na polji brez vsega zavetja, torej se vkup vstopijo in se z veliko rjuho pokrijejo. Pri ti priči strela va-nje udari in vse tri mahoma ubije. Jok in žalost domačih in sosedov sta bila silno velika, ko so vse tri merliče na enem vozu domu pripeljali. Fant, Rantov Jaka, edini sin, je bil pred v ljudski šoli, je očetu in drugim marsikaj zrajtal in zapisal, in sosedom „Novice“ in „Danico“ bral; tudi obe dekli ste bile delavne in pametne ženski; toraj vsi po fari žalujemo in molimo čudne pota Božje. Od treska in hudega vremena reši nas o Gospod!

Iz Ljubljane. Kmetijska družba po višjem sporočilu dobiva od svojih poddružnic vsako leto spomladi popis: kako kaže letina za žito, mervo, sadje in terto na Krajnskem. Povzamemo ob kratkem, kar so o tej zadevi pisale. Ozimina stojí prav lepo na Gorenskem in Dolenskem; če Bog obvaruje polje hude ure, bo pridelk obilen. V okolici bistriški na Notrajnskem pa je obila moča ozimini in koruzi škodovala. — Jaro žito stojí sploh lepo; v nekterih krajih ga je pomladansko merzlo vreme nekako zaderžalo; v okolici bistriški mu je tudi preobilna moča škodovala. Krompir, fižol in kar je sicer okopavnega sada kaže dobro; sèm ter tjè je slana fižol posmodila, pa ne dosti. — Senožeti in deteljša so kaj lepe; le lanska prevelika suša je posmodila marsikako žlahno travico, zato spodnje trave ne bo povsod obilo in marsikod se bo manj nakosilo kakor je kazalo. Terta obeta le srednji pridelk. Silni mraz je pobral večidel staro tersje; mlado pa poganja dobro. — Sadja bo komaj srednjo mero; češinj in posebno češpelj bode dokaj; hrušk manj, celó malo pa bo jabelk. Cvetelo je vse lepo; potem je pa cvet začel odpadati. — Gospod magistratni ekonom Podkrajšek nam je na znanje dal, da kakor poprejšne leta je tudi letos bilo senó (s prihodnjo otavo vred) na $10^1/_4$ oralov veliki drenaženi mestni senožeti pod Rakovnikom po javni dražbi prodano. Skupilo se je letos 516 gold. in 40 kr., tedaj spet 78 gold. več memo lani. Čedalje očitniši se tedaj tù kaže velik dobiček, ki ga donaša drenaža močirnim travnikom; nikoli več kakor kakih 80 gold. se je poprej skupilo za malopridno mervo na ti senožeti, kjer sedaj žlahna trava toliki dohodek daje, in ga bo v dveh ali treh letih dajala še več, kadar bo cela senožet od konca do kraja se zarastla z novo sladko travo. — Blejsko grajšino je kupil gosp. Ruard. — Kreutzberg je došel s svojim zverinjakom v petek v Ljubljano, kjer bode ostal do 27. t. m.

Iz Ljubljane. V petek se bojo podali naš svetli knez na Dolensko, kjer bojo blagoslovili dvé nove cerkvi: Suhorsko in Dragatuško, ktere ste večidel samo na Njih stroške zidane bile. Ker že delj časa nismo omenili, kako je z nemško-slovenskim slovnikom, ki je tudi dar iz Njih blagih rok, povémo pri ti priliki, da je na 98. pôli druzega zvezka natisnjen do besede „Stipulation“. Iz serca želimo, da bi se prepridni vrednik g. Cigale, ki se je mogel zavoljo bolehnosti v Karlove vrelce podati, kmali kmali okreval, in v kratkem izgotovil veliko, častno delo. Svetli knez serčno želijo, da bi mogoče bilo, da bi prišel potem berž slovensko-nemški del v natis. — Preteklo sredo je bila volitev nove predstojnice našega nunskega samostana; precej vroča je bila volitva, ker ena stranka (s 15 glasovi je hotla gospó mater Joano, druga (s 13 glasovi) gospó mater Jožefo; le za dva glasa je tedaj zmagala mater Joana. Potlej se pa čudite, da so posvetne volitve včasih tako „hitzig“, če celó v tihem samostanu niso drugače! — Gospod Knobleherjevega naslednika, gospoda Jož. Gostner-ja, je smert kmali za njim vzela. Kakor „Volksfr.“ piše, je umerl 3 dní za njim v Chartumu.

Iz Ljubljane. Unidan smo povedali, da je Nj. eksc. gospod minister baron Bruck, izvoljeni ud naše kmetijske družbe, jo počastil s prav prijaznim dopisom. Naj povémo še, da tudi slavni gospod knez Janez Adolf Schwarzenberg, predsednik c. k. česke kmetijske družbe, je z veseljem stopil v versto naše družbe in ji o pristopu podaril 100 fl. — Gosp. brata Ludevik in Vilem Kranc-ova iz tukajšne cukrarije sta za pogumno otetbo v Ljubljanico padlega otroka, za kterem sta v merzli letošnji zimi v vodo skočila in mu življenje rešila, sreberni zaslužni križ s krono prejela.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Iz sledečih številk se dá posnéti, na kteri stopnji je šolstvo v raznih cesarskih deželah; kažejo namreč, koliko rekrutov leta 1857 poterjenih je znalo pisati, koliko pa ne. V doljni Avstrii je znalo med 2649 rekruti pisati 2323; v zgornji Avstrii med 1630 1335; na Solnograškem med 1269 913; na Štajerskem med 2234 651; na Tiroljskem med 1250 217; na Koroškem med 1147 449; na Krajnskem med 1062 72; na Primorskem med 1092 126; v Lombardii med 7043 2491; na Beneškem med 6678 2326; na Ogerskem med 21,474 3319; v izhodni Galicii med 7754 208; v zahodni Galicii med 4627 127; v Bukovini med 1143 33; na Češkem med 11,111 6600; na Moravskem in Sileżkem med 6209 2821; na Erdeljskem med 1346 456; v Vojvodini in Banatu med 5915 384; na Horvaškem in Slavonskem med 2430 35 in v Dalmacii med 928 9.

Iz Ogerskega. Povsod tožijo ljudje, da imajo vročino kakor v Afriki; v zóljski stolici je pa še mesca junija tako snežilo, da je sneg vso pašo volovsko zapadel.

Iz Milana 16. jun. Tudi pri nas smo s svilnimi červiči letos dovoljni.

*) Če bi kdo usmiljenih Krajncov hotel siromakom, zlasti kaj ajde, poslati, jo utegne tudi po vredništvu poslati. Vr.

Iz Rusije. Minister šolstva je ponižal šolnino, ktera je bila v višjih učiliših precej velika, in je tako staršem mogoče storil, otroke v šolo pošiljati. To bo omiko ljudstva močno pospešilo. Tudi bodo napravili v vseh mestih carstva ljudske šole.

— Slišati je, da ima vlada namen, od zemljišnih posestnikov v šestih poljskih okrajinah zemljišno oprostenje kupiti.

Iz Cerne gore. Černogorske zadeve se bodo, kakor se kaže, še bolj zamotale. Francozka vlada je nek od turške terjala reči, v ktere se ne more nikakor vdati. Tirja namreč, da naj se popred meje med Černo goro in Turčijo ustanovijo in potem še le bodo začeli poslanci v Carigradu vso to reč obravnovati. Turška vlada je nek odgovorila na to, da ima razpor s knezom Danilom za notranjo zadevo Turčije in da ga bo tudi kot tako obravnovala; pri tem bo sicer poslušala prijazne svéte velicih vlad, pripustila pa ne bo, da bi se vtikale v to reč, kar njeno obliko zadeva. — Francozka in ruska vlada ste rekle, da naj bi se privzel h konferencijam v Carigradu tud černogorsk pooblastenec; turška vlada je odgovorila zoper to, da bi bila s tem samostojnost Černe gore spoznana, kar se ima pa ravno še le v konferencíi rešiti.

Iz Nemškega. Njih c. k. visokost, nadvojvoda Joan so bili o prihodu v Frankobrod od ondi zbranih nemških gojzdnarjev kaj priserčno sprejeti. Dobro pomnivši zaslug, ktere si je visoki gost za kmetijstvo in gojzdnarstvo pridobil, je sklenil imenovani zbor v seji 9. t. m. Njih c. k. visokost za častnega uda zbora izvoliti, v kar je obče ljubljeni Gospod z veseljem dovolil.

— 6. junija so pokopali v Saarlouis-u delavca, kterega je komar upičil, kteri je berž ko ne na živini sedel, ki je imela čerm ali vrančni prisad. Ko je komar nesrečnega delovca pičil, je spustil v njegov život strup, ki ga je v kratkem s strašnimi bolečinami umoril.

Iz Francozkega. Iz Pariza 15. jun. — Kar so v Parizu dolgo govorili, to se je zgodilo; cesar je namreč namest generala Espinasse-a postavil za ministra nekega gosp. Delangle-a. To je zanimivo, ker s tem ministrom ne dobí le civile svoje pravice, temuč tudi notranja politika se verne v svoj prod, iz kterega je po nesrečnem napadu 14. januarja zašla. Da bi bil Delangle tako srečen, izbrusiti škerbine, ktere je njegov sprednik v politiki naredil, je na vse strani želeti. Ta premena v ministerstvu je prinesla veliko tolažbe ali vsaj toliko se more reči, da je prenapeta struna nekoliko odjenjala.

— Konferencije so imele tudi v 4. seji 10. t. m. z Moldovo in Valahijo opraviti, pa še ni bilo nič dognano v tej reči. 14. je bila 5. seja.

— „Moniteur“ od 13. junija terdi zopet, da ni res, kar angležki časnik „Times“ o groznih pripravah za vojsko govorí. S tem pa res ni nič druzega dokazano, kakor da prijateljstva med Parizom in Londonom še ni vsega šuša uzela. Ali „Times“ našteje več djanj, kterih francozki časnik nikakor ne more utajiti. Francozi pripravljajo na kopnem in na morju; armada, že sicer velika, raste od dné do dné; železnica bo skorej dodelana, ktera bo zvezala vse vojaške postaje s šerburško terdnjavo; barke rastejo kakor iz morja. Čimu tedaj toliko priprave? Ali da se ohrani pokoj v deželi? Ali je strela namerjena drugim narodom? Take priprave o času, ko vse v terdnem miru živí, niso pripravne, sosedne dežele tolažiti in jih ne opominjati nadlog in težav, ktere izvirajo iz vojske.

— Minister vojaštva je privolil, da smejo tudi letos vojaki kmetovavcom na polji pomagati.

— V Bordeaux (Bordó) imajo že več let družtvo, ktero se imenuje „družtvo trinajstih“ in ima namen, nektere vraže ljudstva zatreti. Take vraže so: v petek nič ne začeti, ne na pot se podati i. t. d.; to družtvo ima vsak petek gostovanje, in ker je vraža, da izmed trinajstih, ki za mizo sedé, eden v letu umerje, obhaja te gostovanja vselej 13 družtvenikov, kteri so se tudi slovesno zavezali, vse svoje započetja in potovanja samo v petkih začenjati. Preden se vsedejo za mizo, prebernejo še vse solnice, ker po vraži ljudstva tudi to nesrečo pomeni.

— V Amiens-u in okolici je bila 8. junija strašna nevihta s treskom. Postiljona, kteri je pošto peljal, je ubila strela na poti. Zadela ga je na eni strani vratú, mu posmodila brado in sožgala obleko; uro mu je razdrobila. Šla je dalje po vajetih in ubila oba konja. Potnikom v vozu se ni nič zgodilo. Mertvi postiljon je obsedel na svojem sedežu, še vajete v rokah deržeč.

— Cesar je hišo, v kteri je Napoleon I. na otoku sv. Helene umerl, in grob, v kterem je počival, francozki deželi pridobil. Angležka kraljica je odstopila namreč posestveno pravico gradiča Langwood in Napoleonovega groba francozkemu cesarju.

Iz Angležkega. Gotovo je, da Francozi in Angleži delajo priprave za vojsko, ne vé pa nihče, zoper koga in zakaj. Zanimivo je povedati, da je tako imenovano reservno brodarstvo Angležev 171 parobrodov vsake verste močno, na kterih je 2200 topov. S temi morejo Angleži, kakor je unidan sir Pakington rekel, se z brodovi vseh držav svetá skusiti.

Iz Turškega. 12. t. m. sta pripeljala dva turška parobroda 1125 vojakov in 51 kónj v Gravozo, od kodar so se 13. dalje proti Trebinju napotili.

— Kdaj se bodo začele v Carigradu konferencije o turško-černogorskih zadevah, se še nič gotovega ne vé. Vlada pošilja dan na dan vojakov po morju v Hercegovino, kteri vpriča francozkih bark v Gravozi na suho grejo. Tudi ena ruska barka s 400 vojaki in 44 topovi se je pridružila francozkim.

Iz Afrike. Namesti umerlega gosp. Gostner-ja je sedaj čast. gosp. Matija Kirhner provikar apostoljskega misiona v srednji Afriki.

Iz Amerike. Najnoveje novice iz Novega Jorka in Vašingtona naznanjajo, da sovražtvo Amerikancov od dné do dné huje prihaja zoper Angleže zavoljo tega, ker so v amerikanskem morju barke z amerikansko zastavo preiskovali. Vsled tega je bilo starašinstvo zaprošeno, za pomnoženje armade in brodarstva 10 milijonov dolarjev dovoliti in 50 tavžent prostovoljnih vojakov zbrati, da se angležki preširnosti perute pristrižejo. V zboru je vstal nek starostnik ter je rekel: Vojska ni zlegov najhuji; mirno se zasramovati dati, je še veliko huje in velicega naroda nevredno, o taki priliki molčati. Angleži sami pa nikakor ne mislijo, z Ameriko resnobno kaj začeti, in amerikanska vlada je pripravljena, to reč z lepo poravnati. Upati je, da se bo ta razpor kmalo prijazno obravnal.

O zadevah národnih pripovedk,

ki jih bo izdal gosp. profesor Valjavec v Varazdinu.

Národne pripovedke, v okolici varaždinski nabrane, se že natiskujejo. Gosp. izdatelj pa misli pripovedkam pridjati tudi nekoliko národnih pesem. Ker bo tedaj natiskovanje tega za slovstvo naše jugoslavensko zeló imenitnega dela kake tri ali štiri tedne dalj terpelo, je gospod izdatelj čas naročíla podaljšal do konca julija, doklej bo tisk gotov. To damo vsem, ki se še želijo na pohvaljeno delo naročiti, s tem pristavkom na znanje, da tudi vredništvo „Novic“ prejema do tistega časa oglase naročil, (dnar se bo poslal gosp. izdatelju še le po prejemu natisnjene knjige).

Vred.

Pogovori vredništva. Gospod F. M. v K. Prav radi bi bili vzeli Vaš dopis v „Novice“, ko bi môgli rêči, da se je saj tudi polovica naših pesem pela!

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**